

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Elofizetési árak:

Helyben:	Videkre küldve:
Egy évre . . . 10 kor. — fill.	Egy évre . . . 16 kor. — fill.
Fél évre . . . 5 . . .	Fél évre . . . 8 . . .
Negyed évre . . . 2 . . . 50 . . .	Negyed évre . . . 4 . . .
Egy órá . . . 1 . . .	Egy órá . . . 1 . . . 70 . . .
Egyes szám ára 4 fillér.	

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**

Felelős szerkesztő: **IFJ. MÓRICZ PÁL.**

Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:

Hat hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többesűt megjelenő hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden sor 4 fillér.

A magyar kir. udvartartás és a magyar főrendek.

Irta: **Dr. Kardos Samu.**

Mikor a nemzet és a király — feledve a kölcsönös sérelmeket — 1867-ben egymással kibékültek s mikor a kibékülés őszinte és igaz voltában többé senki nem kételkedett és az uralkodó Szent István koronájával megkoronázva lett, mindenki azt hitte és remélte, hogy a különálló magyar kir. udvartartás csakhamar életbe lesz léptetve. Ezen hitben és reménységben a nemzet és képviselői és főrendei mindjárt 1867-ben nem a quóta arányában, hanem egy önálló és szabad, független nemzethez méltóan 3 millió 650.000 frtban állapították meg a m. kir. udvartartás költségeit, tehát a szegény és kifosztott Magyarország e címen éppen annyit ajánlott fel és adózott, mint a mennyit a gazdag és őt kifosztó Ausztria. És a mikor öfelsége 1869-ben, tehát 2 évvel megkoronáztatása után a suezai csatorna megnyitására ment, ezen keleti utjának költségeire az 1869. XXIV. tcikkben a törvényhozás a magyar korona országai részéről 150.000 ezüst frtot sza-

vazott meg a királynak. Sőt a mikor 1879-ben Tisza Kálmán azzal állott elő, hogy a király az uralkodói kötelességéből folyó és mindinkább növekedő reprezentatív költségeket a 365 ezer frtból fedezni nem tudja, az a nemzet, mely a maga szegény gyermekeit még az ingyen népiskoláztatással nem tudta és ma sem tudja ellátni, a királyi udvartartás költségeit ke-rek 1 millió frttal emelte fel, vagyis 3 millió 650.000 frt helyett 5 mill. 650.000 frtot szavazott meg a kir. udvartartás számára és még ezenfelül további 69.669 frtot öfelsége kabinetirodája és a kabinetiroda nyugdíjai számára. Fizeztünk tehát 22 éven át évente 3 m. 650 ezer frtot, tehát összesen 80 millió 300 ezer frtot. Fizettünk továbbá 12 éven át 4 millió 650.000 frtot, vagyis 55 millió 800.000 frtot. A kir. udvartartás költségeihez tehát a nemzet a maga részéről 34 éven át 136 m. 100.000 frttal, új értékben 272 millió 200.000 koronával járult, mihez ha a kabinetiroda járandóságait hozzá számítjuk, a nemzet 34 éven át nem kevesebbel mint 280 millió koronával adózott a kir. udvartartás költségeire.

És most felteszem a kérdést, mit

kapott eme óriási anyagi áldozat készségeért viszontszolgálat, vagy elősmérésként a nemzet? Elősmérésként kapta a „Gotterhaltét“ és a „sárga-fekete zászlót“, — viszontszolgálatként pedig kapta „Tisza Kálmán“ 15 évi gyászos uralmával — és a véderőről szóló 1889. VI. t. cz. hirhedt 14. és 25 §-ával, továbbá a Kossuth nevével irtózó Bárány Dezsőt, a maga erőszakos rendszerével és a nemzet legszentebb érzelmeit kigunyoló, vagyis az ápril. 11-iki szerencsétlen dátumnak az 1898. V. t. cz.-be való ünnepélyes beiktatásával. De egészen elfogulatlan és igazságos kívánok lenni. Elősmérem tehát, hogy a magyar királyi operaház megalapítása és felépítése jórésztben az udvar áldozatkészségének köszönhető. De fentartásáról már nem az udvar, hanem a nemzet gondoskodik. Mig Bécsben a császárnak két külön udvari színháza van, melyek fentartásához a közös uralkodó évente több mint egy millió koronával járul. De mondhatná valaki, hiszen ott van még a király által felajánlott és készülő félben levő 10 szobor is. Hát erre nézve csak az szerény megjegyzésem van, hogy a

Fodor szekérbíró.*)

Irta: **Ifjabb Móricz Pál.**

A szétágazó vasuti sinek telhetetlen pióczaként tapadnak a mi földjeinkre, magyar földekre. Elhíhetik kegyelmetek, hogy ezek az acél sinek nem is jobbak az eleven pióczáknál; mert a mely pusztán egyet fűtyölt ez az ördögi mesterséggel hajtott gözmasina, darumadár, ezüstkócsag mind egy fiáig elvadult onnét. Az országut mentő barátságos fehérsárdák is vakolatukat hánytak arvaságukban. Az állaskapu rozsdás, tört sarokvasán félredült. A csárda nádfedélét megtépásza a szél. Még a gazdátlan veréb sem fészkel rongyos ereszetjébe. A delizsánc nehéz, bőrfedeles kocsija sem robog az országuton. A fuvaros gazdák sem pattogatják az ostorcsapót a csárda előtt.

Midőn a gözmasina zakatolva, dübörögve rohan a pusztaságon, sineivel, az acélpióczákkal akkor huzza, akkor viszi kifelé a mi magyar erőnket. A mi füstöt pedig gözös bendőjéből okád, feketedik attól még a réti fehér virág is . . . Fodor uramnak, a szegedi szekérbírónak is havas fehér pikéttől volt a mellénye, ezt a mellényt is ez a füst feketítette be.

*) Mutatvány a szerzőnek sajtó alá rendezett „Szegedi Krónikák“ című kötetéből

Fodor uram fuvarokat szerzett, azért tisztelte a régi szegedi nép szekérbíróinak. Miatahogy a mázsamesternek meg véka bíró volt a becsületes neve. A vasárbiztoszt vásárbírónak tisztelték. Halálbíró vala az, aki a kinyújtóztatott sárga halottakat irogatta össze.

A cigánybíró igazgatta a város alján sátorozó dadákat, banyákat és purdákat. A becsületadásban soha fukar magyar nép még a koldusok inspektorától, a szegényház felügyelőjétől sem sajnálta a koldusbírói czímet és a telekkönyv vezetője volt a földbíró. A malombíró a lisztlopó molnárokra ügyelt.

A Fodor uram szekérbírói méltósága sem gyökeredzett más alapon, minthogy fuvarot közvetített. Mert mikor ő kegyelme virázzott, a magyar még a kalendarjomból sem igen ösmerte a vasutat. A kereskedők, a kupeczek, az utasemberek tengelyen járták a világot. És ha Szegedre érkeztek: Fodor szekérbíró szerzett nekik fuvarost, a fuvarosoknak pedig utivendéget. Két helyről is kikukált a szekérbíró érdemei jutalma.

A mi a külső vásznát illeti: Fodor nemzeti uram mutatós ember volt. Az 1830-as években még a becsületes czizmadia czéh is előjáró tagjaként tisztelte. Majdnem oly magas termetű volt, mint a legszélesebb verbunkos huszár. Kővér is volt. A

tokája kettős ránczot vetett. Rózsarek szineztek az arcját. Hosszu bajuszát mindig pederintve viselte. Domboru termetén minél bírósabban feszült a sötétkek magyar nadrágja. Nyulszőr selyem kalapja fél czilinder ábrázatu volt. Fekete selyem nyakkendőjét az álláig tekerte fel. Réhfarbás kaputrokkja térdekalácsán alul ért. Három fényes tallér nagy gombra gombolta. Kivágott mellénye mindig fehérlett, mint a leesett hó. Kordoványi bőrből készült a csizmája. De nem paraszti módon, a torokban ránczokra szedve, hanem simán, miként a belső emberek viselték. A tenger nádjából vágták a pálczáját. Az esztergályos elefántcsontból faragta ki e pálczáfejét és selyembojt fitygett róla.

Szekérbíró uram a régi hires Fekete-Sas-utczában cselekedte a hivatalát. Ahol a Hétválasztó-vendégfogadó dőlt, öreg fala terpeszkedik, ezen vendégfogadó sarokajtaja mellett volt egy festett karospad az utczára kitéve, Fodor szekérbíró ezen padról intézte a hivatalát. Eldegéit. Csak pénteki napot sem mulaszthatott el halpaprikás nélkül. Szekérbíró ur a halat személyesen vásárolta. Szegedi szokás szerint hajlós, gúzsosan kötött fűzfa vesszőre fűzte a nyulánk, tarajos kecségét és a márványos, fehértestű harsa fiut. Még harmatgyöngye béléstű cipőt is vásárolt, aztán a vásárfiával nagy hetykén lépkedett haza szekérbíró uram,

bécsi burg előtt álló Károly főherceg, és Savójai Jenő herceg lovasszobra, vagy a bécsi burg háta megett álló Radeckzy tábornagy lovasszobra, egy magában többé került, mint amennyi a 10 magyar szobrocskára együttesen felajánlva lett.

Nem is szólva arról, hogy a magyar történelem oly dicső alakjainak, minő II. Rákóczy Ferencz, nemcsak hogy szobra nincsen, de még azt sem veszik jónéven az udvarnál, ha itthon a nemzet saját filléreiből a nagy Kosuthnak akar nagyérdemeihez méltó szobrot állítani.

A kik azt a szomorú valóságot, hogy a magyar királynak nincsen önálló magyar udvartartása, ellátolni, vagy mindenáron szépíteni akarják, rendszerint ezzel hozakodnak elő, hogy nincsen Budán a királyi várakban elegendő hely, Magyarországon, illetve Budapesten pedig, elég előkelő és gazdag közönsége, mely a királyi udvartartást kellőképen befogadni, és illetve azt méltó fényvel és pompával környékezni képes volna. E kifogások mindegyike nagyon gyenge, a komoly kritikát egyáltalában ki nem állja. A budai királyi várak, melyet nem tagadom Ő felsége saját házi pénztárából épített fel, egyike a világ legszebb, legimpozánsabb királyi palotáinak. Ez a fönséges, igazán királyi lak maholnap készen leszen. És ha készen leszen tiszteres lesz bánatunk, százsoros lesz szegényünk, hogy abba csak mint ritka vendég fog megszállani a magyar király, hogy bejáratánál burgzsandárok állanak őrt, hogy büszke ormán a sárga-fekete lobogó leng és hogy ives kapuiról cifra ékű német

nyelvű felirat fogja hirdetni a világnak, hogy itt kellene lakni a magyar királynak. A másik kifogás még tartathatlanabb. Mert a ki ösmeri a római és görög katolikus egyház főpapjait, az ország zászlóseit s a nemzet született főrendeit, az tudja, hogy oly nagyjövendelmű érsek és püspökök, továbbá oly óriási törzsvagyonnal bíró hercegek, grófok és bárók csak kevés nemzetnél találhatók, mint épen Magyarországon. Maga a nemzet szegény, de a nemzet főpapjai és főurai dugdagdok. Hiszen az esztergomi herceg primás évi jövendelmé körülbelül két millió koronát tesz ki.

És neki egymagának több jövendelmé van, mint amennyi az együttes évi dotációja a francia köztársaság és az északamerikai státusok elnökeinek. És említsem e még Kalocsa, Eger érsekét, Várad és Veszprém püspökét és még annyi mást, kiknek egyenként több évi jövendelmük van mint amennyi fizetése a miniszter elnöknek az összes miniszter társaival és az összes államtitkárokkal együtt van. Hát az ország zászlós urait, meg a született hercegeket, grófokat és bárókat felsoroljam-e egyenként? Nem elég ha rámutatok a Battyhányi, Eszterházi és Pálffy hercegekre, az Andrassy, Aponyi, Csekolics, Desöffy, Eszterházy, Festetics, Karácsonyi, Károlyi, Nádasdi, Pálffy, Széchényi, Schönborn, Teleki, Vigyázó, Wenckheim és Zichy grófokra, továbbá az Ambrózy, Bohus, Bánffy, Édelshy, Harkányi, Inkey, Nikolics, Radvánszky, Révai, Solymossy, Vay és Wesselényi bárókra, kiknek őseik közül egyik másik nádori vagy országbírói méltóságot viselt, a régi magyar királyok mellett és

a kik most, ha az udvar fényében sütkérezni akarnak, Bécsbe kénytelenek lakni menni, a drága magyar szót elfelejteni, s a még drágább magyar föld jövendelmét egy tőlünk idegen, egy nekünk ellenséges nép, vagyis az oszt-rák kultúra oltárára áldozni. Ki azt hiszi, hogy szavaiban tulás van, arra ráolvasom a főrendiház elnöksége által, a főrendiház tagjainak állandó lakására szóló jegyzékből, hogy hol laknak tehát a magyar főrendek házában ücsi és szavazati joggal bíró hercegek, grófok és bárók közül a leggazdagabbak és legelőkelőbbek. Nem is szólva az uralkodói család azon nagykorú tagjairól számszerint husz nagykorú főhercegről, kik a magyar főrendiháznak szintén tagjai, de akik közül József kir. főhercegen kívül egyik sem lakik, sőt egyiknek sincs palotája vagy állandó lakása Budapesten.

Valamennyi magyar királyi főherceg, ha ugyan ilyeneknek a császári és királyi legmagasabb ház főhercegeit nevezni lehet, Frigyes, József és József Ágost tehát három kivételével Bécsben lakik. De Bécsben lakik a nem királyi vérből származó magyar hercegek közül Battyhány Stratman Ödön herceg; Galántai Eszterházy Miklós herceg; Erdődi Pálffy Miklós herceg; továbbá nagy történelmi multtal és óriási család vagyonnal rendelkező grófok közül Csikszentkirályi és Kraszna-horkay Andrassy Dénes; Galántai Eszterházy Pál; Kéthelyi Hunyady Kálmán; Erdődy Pálffy Daun Lipót; Örgyő Pallavicini Sándor; Muraszombati és Szécsiszigeti Szapáry Frigyes; Kigyósi Wenckheim Ferencz és Wenckheim Henrik; Vásonykői Zichy János és Zichy Henrik gró-

Kecskeméti tarajos főkötőt viselt a szekérbíró német asszony. Savát, paprikáját mindig a legizesebben hagyta helyben a harcsa fiúknak. A német asszony illómódon becsülte meg öreg párját.

— Maga gazdám! Édes gazdám . . .

Ámde szekérbíró uramnak nemcsak a fuvarosok, az utasok előtt volt nagy becsülete. Szeged város első gazdáit szívesen törleszkedtek a szekérbíró ur hosszú, réhfárbás (özbórszín) kabátjához. Oka-foka volt ennek is.

Temesvártól Szegedig elég hosszan fut az országút. Látó ember, meg a kinek füle alkalmas a hallásra, csak egy ilyen forduló utban is sokat tud, tapasztal. Már pedig a temesvári gyorskocsi első kocsisá éppen ilyen ember volt. Ez a kocsis ember a mi ujságot Kolozsvártól Szegedig tapasztalt, azt először mindig a szekérbírónak ujságolta el . . . A Hétválasztó fogadóban még a harangot is meghúzták, mikor a gyorskocsi csengője a nagy piac felől csendült, csilingelt és szolga, kukta, szoba frájlja, gazda mindnyája kirohant a kapuba és az utcai néppel úgy várták kíváncsian a gyorskocsit, a mely midőn befordult a vendégfogadó udvarára, Fodor szekérbíró parolázott legelső az első kocsisal. A lovak kifogása, takarmányozása, gondozása már az udvarosok dolga volt; mert az első-

kocsis, alighogy leszállott a gyorskocsiról, mindjárt a külön kis szobába húzódott Fodor szekérbíróval. Azon frissiben ujságolta a madárlátta, gyorskocsi hozta pletykákat. A hirhordó kocsis riporter díja természetben fizetődött. A szomszéd laczikonyháról frissen pirult, ropogós bőri cigánypescenyét, lágy fehér cipót parancsolt a szekérbíró. Az illatos, az aranyárga magyarádi hort meg az „Arany Sas” csapszékéből mérték. Ilyen izletes volt a hirhordói fizetés.

Máskülönbben a gyorskocsinak segítettek a hirhordásban némely beszédesebb utasok is. Az utasok közül csak az urak, a kereskedők máhíztak le a vendégfogadóban. A közönséges fuvarosok, kupeczek, a föld népének kedves vendéglője a laczikonyha volt. És az éhes magyar, miután kocsiját a Páva vagy az Arany-Sas udvarára állította, a Laczikonyhára bakalászott ki. Hegyes bicskáját, az elmaradhatatlan börtariszonyját egyik sem feledte otthon. A híres szegedi laczikonyhán friss cipót, meleg kalácsot, turós lepényt, málét, nádközé, máglyába rakott sült keszeget, kocsonyát mindig élvezhetett.

A nyílt tűzhelyeken a cigánypescenye a friss kolbász, az oldalas, a bőrös magyar pescenye is napáldoztáig sistergett a serpenyőben, mindenki guszta szerint választotta ki az inyének kedves, áhitott falatot.

A gyöngébb gyomru asszony néped pedig a laczikonyha előtti gyümölcs piacra a garadára rakott piros almából, az aranyhártyas körtéből válogathatott, márhogy mikor mely gyümölcsnek volt az érésideje . . .

Fodor szekérbíró volt tehát az eleven ujság, mert ő kegyelme adta tovább mind azt, a mit a gyorskocsi első kocsisától, az utasoktól, a fuvarosoktól hallott és tapasztalt. A borbély-officinában tartotta a kedvesen színezett előadásait. Akkor a borbély műhely volt az, a mi ma a kaszinó. — A nagykocsisok, akik Erdélybe is fuvaroztak, a disznóvágók, a hajósgazdák, a szappanosok, ezinezárok (juhvagók), lókupeczek, a polgárság, többi más, érdemes, tisztelt tagjai a borbély-officinában gyűltek össze, itt cselelték ki eszméiket.

Ujságot csak a zsidók olvastak. Leginkább német betűkkel írták az ujságot; tehát valaki a Fekete Sasban, vagy a Hétválasztó fogadóban ujságot olvasott, bizonyosan idegen kereskedő, vagy zsidó volt. . . . A polgárok azért igen szerették a szekérbíró, mint eleven ujságot is, mert Fodor szekérbíró nemcsak vénasszonyos mendedákról, de a külsőbb státusokban, a vármegyékben kerengő hírekről is tájékozódva volt.

Fodor szekérbíró, kedvező időjárások,

fok. Sőt hogy többet mondjak maga a legfőbb zászlói méltósággal felruházott Orczy Béla báró Magyarország ország-birája is állandóan Bécsben a Hofgarten gasse 1. sz. palotájában lakik.

Csoda-e tehát, ha Bécs a maga büszke császári bürgjével, bürg színházaival, bürg muzeumjaival, bürg kincstáraival, bürg könyvtáraival, szobraival, bürg képtáraival, bürg fegyvertáraival, bürg istállóival és egyéb a császárt környező udvari, egyházi, állami, katonai és polgári méltóságai-
val és a külföldi hatalmak képviselőivel kicsinylő lenézéssel tekint az önjere utalt nagy gazdasági, nem kisebb társadalmi válsággal küzdő Budapestre. És csoda-e, ha Bécsnek ipara, kereskedelme, irodalma, művészete virágozik, a Budapest pedig a hitelre épített czifra palotákkal együtt napról napra hanyatlak. Csoda-e, ha Bécsnek százakra menő gyárai vigan füstölnek, míg Budapesten a tönk szélén álló építési és gyári ipart magának az államnak kell a népek millióiból kitértelt inség köleséből ideig-óráig gyámolítani.

Ha tehát méltók akarunk maradni ahhoz a dicső multhoz, melyre annyiszor és nem tagadom jogosan hivatkozunk, akkor meg kell ragadnunk a jelennek kínálkozó pillanatát, ki kell mondani a nemzet képviselőinek bátran és szabadon, hogy igenis adunk továbbra is 9 millió és 300,000 koronát évente a királyi udvartartás költségeire, de csak akkor és úgy, ha az önálló magyar királyi udvartartás Buda vár-

ban életbe leszen léptetve. Ha nem használjuk fel a jelent, úgy megtagadjuk a multat és eljatszuk a jövőt. Nem kell félnünk, hogy a legnemesebb szívü és legalkotmányosabb érzelmü, letett esküjét mindig hiven megtartó király szive elzárkózik a nemzet jogos és törvényes kívánságai elől. Róla ki tudvalevőleg 1867-ben a nemzet által az Ő és felséges hitvese számára felajánlott 100 ezer darab aranyat az 1848—9-iki rokkant honvédek menházára ajánlotta fel; róla, ki benső barátjává és első miniszterévé azt az Andrássy Gyula grófot tette meg, kit a rémuralom bérenczei 1849-ben hülenségért és árulásért halálra ítélték és „in Effigie“ felakasztottak, illet fel-tételezni kishitűség, alacsony lelkűség nélkül nem lehet és nem szabad. Hiszen tudvalevő dolog, hogy ő a magyart szereti, becsüli. Hiszen maga mondta nem rég elhangzott trónbeszédében, hogy atyai szívének egész melegével óhajtja, hogy az általa kedelt Magyarország a szellemi és anyagi fejlődés és felvirágzás magas fokát mielőbb elérje.

A szellemi és anyagi fejlődés és felvirágzás ideje és lehetősége most hála Istennek meg van. A király és nemzet szerető egyetértésben élnek egymással, a béke áldása egész Európában hosszú időkre biztosítva van. Most nem a harci zaj, hanem a békés munka feladata vár reánk, ezt kihasználni és ennek folyamán a nemzet régi és jogos kívánságait kivívni s ezek között első sorban a nemzet jogai és méltósága számára a k ü l ö n

már kora hajnalban kiült a Hétválasztó előtti hivatalos padjára, onnét igazította a fuvarosnak a busásan fizető utivendéget, a keves utivendégnek pedig, a kényelmes, a fedeles kocsi. Fodor uram szavatolt a fuvarosok megbízhatóságaért is. És semmisen ártott inkább tekintélyének, mint a midőn Fodor szekérbíró egy tizennyolcz éves sihedert állított személyfuvarba. Ez a suhanz meggyilkolta a fuvarozott utasát, a ki gazdag kereskedő volt, és Szabadkára szándékozott. Ezt az utast a fuvaros suhanz az alsó tanyai buczkák közt gyilkolta le. — Még a feje bőrét is lenyuzta a szerencsétlen áldozatnak.

Majd azonban indzsellérek indultak el a pusztában, a hol azelőtt a lovasbetyárok bujókaztak a pandurokkal. Ezek az indzsellérek méregették a pusztát. A vonalirányában mindenhol szélesháru töltéseket kubitoltattak, a melyekre később jövő munkások csodálatos, hesszu vékony acél pálcákat raktak le. A fuvarosok eleinte nevétek ezt munkát.

Amde Pestfelől dühörögve indult Szegedre a gözmasina. Riadva repült a vadmadár beljebb-beljebb az alföldi vadon vizek felé. . . De még ez a vasut, nem ártott a Fodor szekérbíró hivatalának. Még a temesvári vasut kiépítése sem, csak a midőn az alföldi vasuton is dühörögni kezdett a piros szemü, tüzes szörnyeteg, a vasuti jelzőharangokon ekkor kondult halálórája a rártati szekérbíró hivatalnak. . . Megfehéredett,

megöregedett, megtört Fodor szekérbíró ur. Hiába üdögelt a Hétválasztó előtti karos padon. Hiába tekintgetett az utca végére, nem esendült a csengő, nem kanyarodott ki a gyorskocsi. A nyalka kocsi nem csörgette a suhogóját. Fuvarszerzés végett nem folytatódtak többé az öreg szekérbíróhoz. Sőt inkább egy szomorú napon a szeretett életparja, a nemzetes asszony is elköltözött az árnyékvilágba. Nemvart a gyors postakocsira sem.

A szegény szekérbíró egész összeesett. Fuvarjai odamaradtak. A nemzetes asszony meghalt. És az öreg szekérbírónak az ünnepnapokon sem terítettek többé halpaprikást, haresás káposztát, juhust édes káposztával, foszlós rétesebélest. Sőt Fodor szekérbírónak még a leesett hónál fehérebb mellénye is elpiszkolódott, a mire mindig büszke volt a nemzetes asszony. Előbb bepiszkolódott a fehér mellény, mit a nemzetes asszony szerető két kezével mosogatott, vasalgotott fehérre, fenyésre; de rongyosodott is aztán, végül a mellény. Fodor szekérbíró a városi szegényekháza-ból temették el. Mert azok a pusztaságokon keresztül szaladó vaspióczák, a vasuti sinek emésztették fel az életerejét. Szívét pedig szétmorzsolta az az utálatos dühörögő, véres szemü vasszörnyeteg, a melynek kormos füstjétől, a merre csak száguld, piszkos, fekete lesz még a réti fehér virág is.

királyi udvartartást biztosítani, legyen a nemzet törvényes képviselőinek egyik első kötelessége.

Feszti Árpádné és a Jókai Mór koszorúja.

Ki tépte össze a Laborfalvi Róza koszorúját?

Az ország egyik legújabb és kínos feltűnést keltő eseménye ma az a konfliktus, amely Jókai Mór dr. és leánya Feszti Árpádné között támadt egy sirko-zoru miatt. Az előbb még meggondolatlan csínynek tet-sző kegyeletsértésből komoly affér keletkezett a mely egytuttal végleges szakadást jelent a Jókai családban.

Az esemény részletei a következők:

(Az eltéptet koszorú.)

A fővárosi napilapokban nyilatkozat jelent meg dr. Jókai Móról, melyben az ag. költő arról panaszkodik, hogy koszorúját, melyet, mint minden esztendőben, úgy az idén is elhelyezett első feleségének Laborfalvy Rózának a sírjára, „szentségtörő kezek darabokra tépték“. Jókai nyilatkozata révén az akkor még ismeretlen tettest — a ki mint kiderült — nem más, mint Jókai leánya, Feszti Árpádné átokkal sújtotta.

A nyilatkozat egész terjedelmében így szól:

Kegyeletsértés a temetőben.

Minden évben, mindszentek és halottak napján megboldogult első feleségem Laborfalvy Róza sírjára koszorút szoktam letenni a felirattal: Jókai Mórné Laborfalvy Rózának. Az idén szentségtörő kezek e koszorúkat darabokra tépték. Akárki volt e sirt gyalázó s engemet legtisztább kegyeletemben megsértő rosszakaróm, azt a legsúlyosabb átkommal sújtom vissza. A temető igazgatóságát és a sírőrséget felelőssé teszem ily hallatlan botránynak megakadályozatlanul való megtörténhetése miatt.

Budapest, 1901. Halottak napján:

Dr. Jókai Mór.

A költő kegyelete felkereste a csendes sírhalmat és letette rá az emlékezés koszorúját. Az összetéptet koszorú látása lelke mélyében megrendítette a költőt, hogy a „rosszakaró“-ját megátkozza.

(A második nyilatkozat.)

A esemény kínos fordulatot vett ama nyilatkozat folytán, amelyet Jókai az esti lapokban tett újabban köz. Ebben a nyilatkozatban kemény hangon szól Jókai saját leányáról, akiről megtudta, hogy a koszorú-szalag eltéptője volt. A második nyilatkozat szóról-szóra a következő:

Ma délben újból kimentem a temetőbe, megtudni az igazgatóságtól a vizsgálat eredményét. Az igazgató tudatta velem, hogy a gyászkoszorúhoz a közönség köréből senki hozzá nem nyult, hanem a temetőőr és a sírfelügyelők tanuskodása szerint a feliratos gyászszalagot Feszti Árpádné sajátkezüleg tépte össze.

Értesülésem következtében az előhívott rendőrbiztosnak és rendőrkapitánynek előterjesztettem ez iránti panaszsomat és kértem a sirmegyalázó kihágásnak szigorú megbüntetését, miről jegyzőkönyv vétetett fel az én aláírással ellátva.

Ennek következtében a rendőri eljárás megindított Feszty Árpádné ellen.

Budapest, 1901. november hó 2-án.

Dr. Jókai Mór.

Budapesten, amint az esti lapok megjelentek, egyébről nem beszéltek, csak a Jókai második nyilatkozatáról és az ennek nyomában fakadó családi konfliktusokról.

Az a vélemény általános, hogy miután Jókai közzétette első nyilatkozatát, melyben a legerélyesebb hangot használja — a mint hogy használhatta is — ismeretlen tettes ellen, az esemény csendes elintézését nyerhetett volna, ha Jókai nyilvánosságra nem hozza a Fesztyné nevét.

Arról, hogy milyen mértékben képez kegyeletsértést a Jókai leányának cselekedete, — vitatkozni lehet. Lehet különösen akkor, ha tudjuk azt, hogy Fesztyné tévedés folytán követte el a koszoru megtépést. Mert hiszen az előrelátható volt, hogy egy leánynak nem lehet oka ily módon bosszút állni édesatyján második házasságáért, s különösen nem lehetett oka éppen ennél az alkalomnál, amikor tudniillik Jókai kegyeletteljesen megemlékezvén első feleségéről, koszorut helyez annak sírhalmára.

Természetes, hogy ezek után felette érdekes az a nyilatkozat, amelyet a koszorus-ügyben Fesztyné mondott el az egyik fővárosi újság nála járt munkatársának.

(Fesztyné a mostohája ellen.)

Jókai második nyilatkozatának megjelenése után, egy fővárosi riporter felkereste Feszty Árpádnét, hogy őt meginterjúvolja az atyja nyilatkozatával szemben.

Fesztyné ezeket mondta:

— Bűnös vagyok, nem is szabad Jókai-val szemben védekezni. Igenis megtéptem a koszoru szalagját, az apám feljelentett érte. A tárgyalásra azonban nem megyek el, itélkezzenek felettem tetszés szerint.

Elmondta tovább Fesztyné, hogy mint minden évben, úgy az idén is kiment a temetőbe megkoszorúzni feladatellen édesanyja sírhalmát. A koszorut azelőtt is mindig ő szokta kivinni, mert Jókai, míg velük lakott, aggkorára való tekintettel nem ment ki a temetőbe.

— Mikor tegnap — folytatta Fesztyné — egyik nőrokonommal anyám sírjához értünk, egy koszorut találtunk a síron, ennek a szalagján azonban nem úgy volt alkalmazva a felirat, a mint a lapok hozták, hogy „Jókai Mórné Laborfalvy Rózának”, hanem így:

Jókai Mórné — Laborfalvi Rózának.

A két név közt ugyanis gondolatjel volt, a mi azt jelenti, hogy Jókainé Grosz Bella adja koszoruját Laborfalvi Rózának.

E sértő felírás láttára mindketten felháborodtunk. Először nőrokonom, majd én hasítottam meg a szalagot, nem téptem szét, csupán szakítottam egyet rajta megbotránkozásunk és megsértett kegyeletünk külső kifejezésül.

Feszty Árpád jelenleg nincs Budapesten. Hiszen tudvalevő, hogy a Feszty család, mikor Jókai megesküdött Nagy Bellával, kiköltözött Olaszországba, Flórenczbe. Fesztyné kijelentette, hogy előre tudja, hogy férje neheztelni fog reá tettéért. Azután így folytatta:

— Higyje meg uram, nem tehetek róla. Anyám nevének meggyalázását láttam a szalag feliratában, azért tettem, a mit tettem.

Ez affér kapcsán beszéltek, hogy Fesztyné, mikor Olaszországból hazajött, elakart menni édesatyjához, de Jókai más oldalról jött betolyások folytán Fesztynéhez írt levelében meg az utczán való köszönéstől is eltöltötte leányát.

Mindez, — mint mondják — kimondhatatlanul fáj Fesztynének s a koszoru sza-

lagjának oltépésére nemcsak annak felirata, hanem ez a körülmény is készítette Fesztyt.

Délutáni levél.

(Jókairól.)

Ugy hiszem, nem szükséges sem a Mór keresztnevet, sem a hiu doktori címet és mandarin rang jelzést ideírni, tudni fogják a közrendűbb olvasók is, hogy nekünk Jókaink csak egy volt, a nagy magyar regényírónk.

Igaz ugyan, hogy ez a nagyember ez a ragyogó fényes homloku nemzeti költő küldetését bevégezte, és helyette bizonyos doktor Jókai Mór tépdesi le a szerzett babérokat, némelykor mint biztosítási vigécz, némelykor mint udvari tányérnyaló, némelykor mint bukkolt Tiszavirág politikus, és máskor ismét mint «őreg ember nem vén ember» stb. . . . ; de nekünk fáj a lelkünk, mert hál Istennek vagyunk még ily magyarok is, — midőn a Petőfi barátját, összes rendjeivel, címével, tudorságával látjuk hivalkodni, midőn a legnagyobb és egykor oly hazafias magyar mesemondót, dicsőségünknek aranytollas krónikását lakájok vigéczek, kozmopolita irányok élén látjuk, midőn az az öreg ember vén ember fölcsep impresszáriónak.

Magát hazudtolja meg ő. — Arról tesz bizonyosságot, — hogy az öreg ember igenis vén ember és hogy ezen korban némelyeket a költői lángkoszoru, a világok előtt kitündöklő zseniálítás sem oltalmaz a kiskoru botlásoktól.

Fáj minekünk magyaroknak a fehér orcájú költőt a porban fürödve látni. Pedig ő ezt cselekszi, midőn családi viszálykodását, sőt családi örömeit is a hírlapok kormos szájának dobja oda martalékul. Hírlapi átkokat mond, mint egy szinpadí pápa és így egy sorba sülyeszi magát ama bizonyos Reb Menachem Cziczeszbaisszerrel.

Ez egyszerűen mély visszatetszést keltő kép.

Nem a mi Jókaink ez. Hanem az a bizonyos doktor, a ki az egyik biztosító társaságnak költői névalírását árendálta el és üzleti levelekben hívta fel a honfiakat és honleányokat, hogy egyedül ezen bizonyos biztosítótársaságnál biztosítsák életüket, gabonájukat szőlőjüket, házukat és az egyéb jószágukat, barmaikat.

Nem a mi Jókaink ez, a ki a nagyérdemek babérjait hasznos bankóforintokra váltja, a ki nagy neve, nagy multja összes varázsait dobja oda, hogy egy volt kezdő színész, ki jelenleg az ő nevét viseli, e név varázsába burkolódzva körutra induljon, mint művész és kassza hősnője legyen az élelmes színész direktoroknak a maga kövér polgári hasznát is elérve.

Ó ösmertünk mi egy Jókainét, az nagy művész volt, az ünnepelethette magát mint művész is . . . Az Laborfalvy Róza volt, a ki a nemzeti szinpadon tüzte fel a kokárdát a márcziusi ifjak mellére.

De hát ez a mai doktor Jókai Mórné, született Nagy Bella méltóságos asszony, miféle művészi szerzett érdemeket és multat képes felmutatni, hogy ő mint szinpadí művész körutra mer indulni a magyar földön és hogy őt a redakciók czinkosai láttatlanba, érdemek nélkül, mint legérdemesebbet, mint kiváló dicsőítik, holott ő csak egy vén embernek a felesége . . . egy vén embernek, a ki saját kezével tépi le a fejről a babérokat.

Szabad Hajdu.

NAPI HIREK.

A Besze János sirja.

Besze János a szabadságharc egyik legnagyobb és népszerű népszónoka volt. Tagja volt az országos képviselőnek is. A Debreczeni piacon is nem egyszer buzdította a népet; sőt midőn a fogoly ellenséges tiszteket agyon akarta verni a felzúgott nép, akkor is Besze János lépett közbe. Majd nehéz életküzdelmek és próbáltások után Aradon hunyt el. Az aradi temetőben temették el. Sirja ma is jeltelen, de nem sokáig lesz már így. Ugyanis az Arad és vidékezeket írja a Besze János sirjáról: Évről-évre halottak napján megszólal a lelkiismeret egy jeltelenül álló sírnál: Besze János sirjánál. Most egy más alkalom is föllevenítette ezt a dolgot. Az egyik budapesti lap tegnapi számában a következő sorok jelentek meg:

— Besze János sirja. Dr. Bentsik László mezőúri ügyvéd megírta multkor lapunkban, hogy Csepreghy „Sárga csikó” cz. népsziművére mekkora hatással volt Besze János „Életunt betyár” cz. műve. Most özv. Kormos Ödönne szül. Besze Etelka urnő, Besze János egyetlen élő leánya, aki szerény nyugdíjából él, levelet írt dr. Bentsiknek s e levelében megemlíti azt is, hogy Besze János, a szabadságe tevékeny alakja, 1892-ben nála halt meg Aradon, ahol akkor lakott s hogy az aradiak Besze János síremlékére gyűjtést is indítottak, amelyhez a fővárosból is többen hozzájárultak. De bár e czélra eddig mintegy 600 korona gyűlt össze, Besze János sirja még mindig jeltelen s úgy annyira el van hagyatva, hogy mikor az aradi Kossuth Lajos-asztaltársaság ezelőtt négy évvel halottak napján fölakarta keresni, azt nem tudta megtalálni.

A mi tudomásunk szerint Besze János sirja nem marad sokáig jeltelen. Az aradi polgárok egy gyülekezete már gondoskodott arról, hogy a sokáig késett síremlék már a tavasszal a helyén legyen. A diszes sírkő mintegy nyolczszáz koronába fog kerülni. Ideje már, hogy a régi tartozás Besze János emléke iránt lerovassék.

Egy magyar urasszony halála.

A Földi doktor kedves földjéről, a szép magyar községből Hadháztól vettünk gyászjelentést egy igazi magyar urasszonynak,

egy igazi magyar nőnek az elhnytaról, a kinek édesatyja a multszázadelején Debreczen város történetében is kiváló szerepet játszott és kiváló polgári és hazafiai érdemeket szerzett.

Ez a nagy idöket ért magyar uraszszony, Debreczen egykori kiváló polgármesterének, Debreczen szabad királyi város 1832—36. esztendőbeli kiváló országos követének Poroszlay Fridriknek nemes lelkü, művelt és igazi magyar érzésü leánya, a kiváló családanya, a kiváló honleány, özvegy gyertyánossy Kontz Sándorné szül. tóthi Poroszlay Paulina, aki 75 esztendőt élt és hosszas szenvedés után szeretett lánya illetőleg szeretett vője, Wespéry István hadházi ügyvéd, földbirtokos, pártunk kiváló nemes nemes érzelmű vezértagjának uriházánál szenderült jobb létre.

Mi magunk személyesen ösmertük ezt a mintakép nemes, magyar urinőt, család anyát és őszinte részvétellel közöljük a Wespéry család gyászjelentését, mely bizonyosan a debreczeni régi Komlóssy, Simonffy és a többi családokat is érdekelni és részvétellel érinteni fogja, mint a kik ösmeretségben állottak a Poroszlay polgármester és országos követ ezen immár boldogult kedves lelkü lányával. A gyászlevél így hangzik:

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy az áldott jó lelkü édes anyja, páratlan anyós, s gyöngéden szerető nagynya: ÖZV. GYERTYÁNÓSSY KONTZ SÁNDORNÉ szül. Tóthi Poroszlay Paulina a f. évi november hó 2-án, élete 75 ik évében, hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. Kedves halottunk porrésztét f. hó 4-ik napján d. e. fel 10 órakor az ev. ref. egyház szertartása szerint, templomban tartandó ima után a hajduhadházi nyugoti sirkertbe kísérik örök nyugalomra. Hajduhadház, 1901. november 2-án. Wespéry Zoltán, Wespéry Pisti unokák, Wespéry István, Erdödy András vök, Kontz Klára, Wespéry Istvánné, Kontz Gabriella, Erdödy Andrásné gyermekek, Élete példás volt, a lelke nemes, áldjuk emlékezetét. Béke poraira!

Eljegyzés.

Krausz Bernát, Krausz Vilmos debreczeni főrabbi fia eljegyezte Eckstein Ilonkát, Eckstein Ignác Sár-Abai földbirtokos leányát.

Egy huszártiszt balesete.

A debreczeni honvéd huszártisztikar egyik fiatal, rokonszenves tagját, Szunyogh Albert hadnagyot szombaton súlyos baleset érte. Lovaglás közben lova megbokrosodott és lovasát levetette. Szunyogh Albertnek lába megakadt a kengyelben és a száguldó ló mintegy 100 lépésnyire magával vonszolta a hadnagyot. Szunyogh Albertnek eltörtött egyik lába, ezenkívül súlyos zuzódásokat szenvedett. A fiatal katonatisztet — kit most neveztek ki hadnagynak — lakásán ápolják.

A polgárság failletősége.

A gazdasági egyesület titkári hivatala küldte be ez értesítést: A polgári failletőségnek hazaszállítása iránt a gazdasági-egyesület titkári hivatalánál (Városház 1. sz. em. 14. szám) a megrendelések elfogadhatnak. A hazaszállított fa ölbe rakva kifogástalan mennyiségben adatik át.

Öngyilkos városi hivatalnok.

H.-Szoboszló városát egy öngyilkosság tartja izgalomban. Fekete Gerzson a város legrégibb tisztviselője öngyilkos lett. — A Gerzson bácsi, mintahogy nevezték, az egész

városban köztisztületnek örvendett s mindenki becsülte, szerette. Ma reggel szokatlan jókor kelt fel. Öt órakor már talpon volt. Felesége s családja aludt, észre sem vették, mikor ment ki a szobából. Fekete felöltözött revolvert vett magához és az udvarban föbe lőtte magát s mire a megrémült cselédség hozzásietett, már nem élt. Fekete 56 éves volt. Öngyilkosságának okát nem is sejtik. Anyagiak nem adtak okot cselekedetére, mert a legrendezettebb viszonyok közt élt. Halála nagy és osztatlan részvételt kelt Szoboszlón.

Halálozás.

Egy napokat is alig-alig számolt fiatal élet elhunytáról értesülünk. Vetéssy Mihály és neje Wiesner Antonia tudatják gyermekük Vetéssy Béla Ferikének életének 4-ik havában történt elhunytát. A kis halottat tegnap temették el.

„Emberbaráti érdek”

A fővárosban nagyon sok ösmeretlen, nem a legjobb hírek örvendő lap van, mely hangzatos címek alatt csalja lépve a hiszékeny és hiu embereket. Kiszemelnek egy tehetősebb embert a sok közül és azt agyondicsérik. A lap megjelenvén, megküldik az illetőnek, de mellékelnek egy nyugtát 20 koronáról, mely „előfizetés”-re szól ugyan, de a mellékelt levél „múltányolni kívánja azon cselekedetet”, hogy tárczacikket irtak személyéről. Ezek közé a lapok közé tartozik az ugynevezett „Társadalmi Lapok” is. Ez az ösmeretlen heti lap tegnap megjelent számában „Emberbaráti érdek” cz. alatt tárczacikket közöl Dragota Miklósdebreczeniföldbirtokosról. Felmagasztalja, dicsőíti Dragota Miklóst úgy, hogy még önmaga sem igen hiszi el, hogy neki olyan nagy és kiváló érdemei lennének. Nevezett lap egy példányát, beküldötte Dragota Miklósnak, de mellékelte egy 20 koronáról szóló előfizetési nyugtát is s egy levelet, melyben kéri Dragotát, méltányolja azon cselekedetüket, hogy tárczát irtak róla. Dragotát nem szédítették meg a dicséretnek, nem ült fel a „Társadalmi Lapok”-nak s nem méltányolta cselekedetüket. Mi pedig ezuton hívjuk fel a közönséget, nehogy felüljön ennek a lapnak.

Öngyilkosság a meghalt vőlegény után.

Megható eset színhelye volt tegnap a szomszédos Józsa község. Arany József józsa legény két hét előtt beteg lett. A fiatal legényt odaadó gondossággal, szeretettel ápolták hozzátartozói és szép menyasszonya a 18 éves Andirkó Mária. Hiába volt szeretetük, ápolásuk, a fiatal legényt pár nap előtt elragadta a halál. A szép menyasszony e naptól fogva búskomor lett, sorvadt, folyton elhunyt vőlegénye után bánkodott. Nem használt szüleinek vigasztaló zava sem, nem birta túlélni, elviselni vőlegénye halálát. Tegnap reggel ahogy felkelt, kiment a kamarába s felakasztotta ma-

gát. Altmann Béla dr. orvos sietett a helyszínére, de segíteni már nem lehetett, mert a szép menyasszony lelke már találkozott elhunyt vőlegénye lelkével.

Burmester Debreczenben.

Burmester a világhírű hegedűművész most Magyarország nagyobb vidéki városai-ban tartja hangverseny estét. Burmester Debreczenben is tart hangversenyt. A hangverseny e hó 25 én lesz a „Bika” szálloda disztermében. A hangverseny műsorát holnap közöljük. Jegyek már most beszerezhetők László Albert és társa könyvkereskedésében.

Az újföldi rablógyilkost elfogták

A rendőrség kutatása, uyomozása nem vezetett eredményre, nem sikerült kézrekeríteni az újföldi rablógyilkost, Szabó Lajost. A csendőrség fogta el tegnap Ujfehértón. A gyilkosság után Kisujszállásra ment, de nem volt maradása. Visszajött Debreczenbe, hogy önként jelentkezék, de nem volt lelki ereje. Egész nap itt volt Debreczenben, járt kelt mindenfelé. Este ment el. Ujfehértón állapodott meg. Ott ráösmert egy asszony, jelentést tett a csendőrségnek, mikor a csendőrök letartóztatták, Szabó Lajos töredelmesen vallotta be bűnét. A csizma, mely lábán volt, a meggyilkolt Kiss István kocsis tulajdonát képezte. A gyilkost a csendőrök tegnap Debreczenbe hozták s az ügyészség fogházába kísérték.

TÁVIRATOK.

A képviselőház ülése.

— A „Debreczen” eredeti távirata. —

Budapest, nov. 4.

A képviselőház ma tartott ülésén Apponyi elnök bejelentette a Háznak a peticiókat. Megemlékezett Rudolf leányának Erzsébet főherczenőnek eljegyzéséről s arra kérte a Házat, hatalmazza fel, hogy a Ház hódolatát, szerencsekívánatait kifejezhesse. A Ház a felhatalmazást megadta. Ezután megválasztottak 3 jegyzőt és a bizottságokat. Heránszky indítványára holnap a felirati bizottságot választják meg.

IRODALOM.

Árva leányok.

(Bródy Sándor regénye.)

Az erkölcstelenség filloxerája — ez az elszórtan is diadalmaskodó faj — behatolt a magyar szépirodalom szőlőskertjébe. Jó ízles, erkölcs és magyaros zamat kipusztultak, ezen a helyen sokáig nem remélhető a régi gazdag és vidám szüret. Mübort isznak az emberek, valamint szellemi táplálékot is csak hamisat élveznek.

Olyanfelét, a minőt a magyar szépirodalmi próza legelső müborgyártója, Bródy Sándor termel, aki megszerzi a maga divatos külföldi írójának a saját termésü tisztaborát, aztán termel maga is hasonlót — fukszinnal és egyéb ismeretes segédszerekkel. Ráragasztja végül a maga szecsessziós szignaturáját, aztán akadnak, akik az író szeniálitását és eredeti voltát kürtölik. Vaj-

jon az benne eredeti, hogy rendszerint benne van a frivolság vitriolja is? Pedig éppen az előttünk fekvő regényében árulja el, hogy van legalább privát tudomása, hogy a könyveknek mégis van valami hatása tapasztalatosan olvasóra. Ime, azt írja a 12. oldalon:

— A többi négy mind könyvkisasszony (!) könyvekből beszéltek, tettek, erkölcsüket, érzéseiket, meggyőződésüket könyvekből vették és azokból akartak férjhez menni.

Ugyan mivé lettek volna azok a „könyvkisasszonyok“, ha végig olvassák a Bródy könyvét? Kivált a legújabbat, amelynek meseje a következő:

Őt gazember él Budapesten családból és szédelésből. Ezek egyike, Berde Pál megtudja, hogy őt árva leány — dús gazdag, de gyámoltalan teremtések — érkezett Budapestre. Akitől megtudta, hogy itt vannak, az az ő gyerekestől elhagyott szeretője. Ez az asszony nem banna, ha Berde gazdagon nőszülne, mert ezen a réven férjhez mehetne maga is. Berde pedig kap az alkalmon és elhatározza, hogy czimboráival megosztozik mind az öt leányon. Szerzőnknek nincs annyi türelme, hogy őt párt összehozzon, hanem megelégszik azzal, hogy Berde elbolondítsa a legöregebb leányt — ábrándos vén kisasszony, könnyű dolga volt vele — és ezt nem csupán térfias megjelenésével, hanem őszinteséget hajszoló cinizmusával tudja elérni. Ha azonban nem hiányzik a regényből a hiszekegy vénleány és a raffinált Don Juan, ott van a modern regényekből ismeretes fiatalabb testvér is, akibe a sógor bele szeretet, a leány viszont, de — az ismeretes recept — megmarad áldozatnak. A férfi azonban megutálja magát és Velenczeben a tengerbe ugrik.

Vannak-e ilyen alakok a világon, amiket Bródy mutat be nekünk?

Olyan hülye öt leány, mint a százezres Vikolék, egyszerűen nem léteznek. Ha ilyen módos uri leányok a vidékről Budapestre költöznek, akkor már várja magukhoz illő ismerős, vagy rokon-család, amelynek révén kivált ha az egytől tartozásukat nagyon is átérző örmények, — hamar elvegyülnek a vagyonukhoz, helyzetükhöz illő környezetbe. Olyan öt esirkefogót, aminőt Bródy mutat be nekünk hőseiben, szintén csak úgy lehet összeválogatni, ha agyafurttan szedjük össze a kivételes, a természetellenes, a lehetetlen típusokat, — ha egy rakásra halmozzuk, akik csak szetszórta létezhetnek, akiknek típusából százezer emberre ha jut egy, vagy két példány.

Ha pedig jétezik őt olyan svihák, mint a Bródy iparlovagjai, hogyan engedik ki olyan könnyen a karmaik közül a szerencsés gazembert, mikor az már a bugyogó pénzfórással mellé ferközhetett. Hogy szabadulnak a karmaik közül a leányok, mikor azok olyan abszolút-libák, hogy egy kacsintással el lehetne bolondítani őket?!

Berde oly gazember, aki a szeretőjét könyörtelenül ellöki, kerítésre használja föl, fiának még a tandíját is elpredálja. És ez a svihák megkímél egy hőbortos vén leányt vagy meggyábul egy vén leány megpillantására, hogy egyszerűen leleplezi összes szédeléseit, majd meg annyira erőt vesz rajta az a erényhősi tempó, hogy megöli magát, csak ne kelljen a nevetségés és rut feleséget megesslni.

Pedig, hogy milyen cinikus gazember ökolme, kitűnik eme szemenszedett kijelentéseiből:

— Tudja-e, miből vacsoráltunk tegnapelőtt? Egy tizforintos okmánybélyeg árából, amelyet egy naiv trafikos leánytól hitelbe vettem; szegény!

— Svindler vagyok ugyan, de becsületes svindler.

Mennyi szenny, mennyi erkölcsi piszok egy kurta elbeszélésben! Ninós is, becsületes teremtés az egész könyvben. Magáról a léha fráteréről, vagyis Berde uramról pedig azt kellene hinnünk, hogy regényhős, hogy képes akármilyen önfeláldozásra! Bródy urraal hiszi azt egészesapát ír, hogy mihelyt gazember valaki, máris regényt kell róla írni, regénynek meg egyáltalán nem alkalmas egyéb, mint ami gazság és alkalmasság. Pedig nem úgy van, csak az írók nem ösmerik az életet, az embereket pedig — akik minél egyszerűbbek, annál alkalmasabb alakjai voltak a valóban klasszikus, és maradandó irodalomnak — bizonyos guynyos felsőbbbséggel nézik és úgy is kezelik a maguk abszint-gőzös szecessziójukban.

Ha eszünkbe jutna egy-egy fejezetet felolvasni Bródy Sándor és társainak dolgaiból, egy hangnemből kellene olvasnunk annyira egy sablon szerint készülnék! Mert mi más használjon, mint sablont, az az író, aki az életet vagy nem képes megösmerni, vagy nem találja arra méltónak, hogy másokkal igazán ösmertesse meg.

Egyébb helytelenségeket is enged magának az író. A Vikol és Berde családok neve tisztelhetlen részesül abban a városban, a melyben Bródy is tartózkodott — mégsem tartózkodott attól, hogy a „fehér, színes és pompás“ leányokat az egyik névvel, a regényfőhuncutját pedig a másik névvel lássa el. Igazán el kell rendelni, hogy a modere elbeszélők az így kihasznált ösmertebb család nevéért lefizessek a törvényes 50 krajczárokat.

Magyarság dolgában kritikán alóli a Bródy Sándor stílusa. Ime egy kis Bródyfele frazeologia: a lányok legkisebbje „a könyvet egyedül nem szerette köztük, a többi négy mind könyvkisasszony volt,“ „lefektette az asztalra és fölemelte a fogánál fogvást“, (vagyis ő fogta meg a másikat a fogát és úgy emelte föl!) — ráuk jött a vágy, kávéházonni éjjel“, — „ki a tengerhez találni,“ stb.

A könyv különben a Singer és Wolfner cég díszes kiállításában látott napvilágot, ára 2 korona 40 fillér.

(—)

CSARNOK.

Nagy Napoleon császár katonája.

(Eckmann-Chatriantól.)

Fordította: Ifjabb Möricz Pál.

A lipesei hátrálás óta magam is megkaptam a lázbetegséget. Egyre erősebben borzongatott a láz és győtrelem nappal, mint éjszaka. Végre annyira elgyengültem, hogy hogy másnap már alig bírtam felkelni, alig volt jártányi erőm. Czebede elszomorodva biztatott:

— Csak bátran Józsiám! Csak bátran! Mi mégis csak viszontlátjuk a szülőföldet!

E szavakra egész újraéledtem. Fellángolt az arcom.

— Igen, igen hazaérünk valaha, mondom, meg akarom még a szülőföldemet látni.

Sírva fakadtam. A borjumat már Czebede cipelte. Ha pedig még jobban elbagyadtam, akkor mindig nógatott:

— Tamaskodj a karomra Józsi... Minden nappal közelebb érjük a szülőföldet. Majd csak haza értünk már! No támaszkodj hát reám Józsi!

Igy bátorított, Hiába! Már a fegyvert sem bírtam. Ugy reám nehezedett, mint az

ólom. Étvágyám sem volt. A térdem reszketett, mindamellett még nem csüggedtem el, biztattam megamat:

— E még semmi... Csak a pfalzburgi torony hegyét láthatod meg, elmúlik a sorvasztó láz. Katiczád majd feljárná. Minden rendbe jő... Lesztek ti még boldog házaspár.

Láttam ugyan, mások mint dültek ki az ut mentén, de én erősebbnek képzeltem magamat és hogy az én betegségem nem olyan veszedelmes.

Azért tehát még mindig tartottam magamat. A Fuldától mintegy három óra járásnyira, pihenés közben, veszedelmes hírt hallottunk. Értésültünk: 50,000 bajor felakarja tartani a hátráló sereget és hogy a végből megszállották ama nagyerdőségeket, amelyen keresztül a mi utunk vezetett. Ez a hír végkéig lesújtott, mivel hogy erőm kimerült és képtelen lettem volna támadni, lövöldözni, szuronnal védekezni. Így tehát el voltam veszve. Hiába: vánszorogtam idáig.

Mindamellett erőlködtem, hogy csatlakozok a menetelő csapathoz; de kifogyott a jártányi erőm is, tehetetlenül hanyatlottam vissza a földre.

— Fel Józsi, biztattott Czebede. Próbáljuk meg... Csak bátran fiam!

Hiába. Kimerülte. Tehetetlenül vergődtem és zokogva kiáltottam:

— Nem bírok! Nem bírok!

— Kelj fel hát, Czebede reám kiáltott.

— Jaj Istenem! Nem bírok. Nem bírok!

Görccsösen megragadta a karját...

A könny csak úgy csurgott az ő nagy orrán is... Megpróbálta, felemel, majd úgy czepele tovább... Amde ehez már elgyengült ő is. Én azonban rémülten tartóztattam, sikoltozván:

— Czebede, ne hagyd itt!

Ekkor Vidal kapitány is mellém lépett, szomorúan tekintett reám:

— Nyugodj meg fiaeszkám, monda, a beteg kocsi fél óra múlva erre jönnek...

Majd kocsi tesznek tégedet is.

Azonban tudtam, hogy mit jelent ez. Azért még egyszer megöletem Czebedét, magamhoz szoritottam. És a fülebe sugtam:

— Hallod! Katiczát majd csókol meg helyettem... Igérd meg... Mond meg neki, hogy haldoklásomban csak reá gondoltam és hogy a bucsú csókomat általad küldöm,

— Igen, szolt Czebede, de a zokogástól elfulladt a szava. Megmondok neki mindent! Oh szegény Józsiám!

Nem akartam elengedni, de ő lefektette a földre, aztán gyorsan elietett; de nem mert visszanezni. A zászlóalj, a hadoszlop eltávozott... Kétségbeesetten néztem utánok, mint a haldokló, kinek eltűnt az utolsó életreménye is... Egy völgy-süppedésben eltűnt a zászlóalj utóvédje is.

Leesuktam a szememet. Beletelt egy óra vagy talán hosszabb idő is, amikor felébredtem. Az agyuk dörögtek. Ez a vad hang riasztott fel. Az uton egyik gárda hadosztály tútolépésben nyomult előre, miközben a hadikocsi, a tüzérség felvonulása is egyre zajlott. A kocsiokon néhány beteget látek, kiabálni kezdtem:

— Hejh vegyetek fel! vigyetek el engemet is.

De senkisémm ügyelt reám... Csak vonultak tovább, tovább... Az ágyudörgés is egyre növekedett, már több mint 10,000 ember elvonult mellettem, gyalogság, lovaság. Már kiabálni sem bírtam.

Végre megérkezett a sereg töredék utóhada is. A lejón már eltűnt az utolsó csákó, az utolsó borju is. Ekkor újból hangos dobogás, ropogás hallatszott az országutóról. Mintegy öt vagy hat ágyut robotgattak

elő a pompás lovak. A tüzérség kivont karddal ült és lovagolt a helyén. az ágyuk után a municziós kocsik következtek. Már ezekhez sem igen reménykedtem, mindamellett reájok tekinték. Hát kit látok az egyik ágyu mellett? Egy nagy csontos, vöröshaju érdemrendes altisztet... Felismertem Zimmerert, az én lipcei régi pajtásomat. Eppen előttem lovagolt el, de reám sem nézett, hát minden erőmből reákiálták:

— Christián! Christián!

Bárha döbböngött az ágyu, meghallotta a kiáltásomat, megállott, visszafordult és egész elámult, a midőn a fa tövében meglátott.

— Christián, sikoltottam, könyörülj rajtam.

Mellém ugratott és egészen elhalva nyodott, hogy ily nagynomoruságban látott.

— Hogyan! te vagy szegény Jóskám!

Leugrott a nyeregből. Aztán felőlelt, mint valami gyermeket. Az utolsó municziós kocsit megállította:

— Állj!

Aztán betett ebbe a kocsiba. Egy borjut tett a fejem alá, még arra is emlékezem hogy bebugyolált a vastag lovassági köpenybe. Aztán vezényelt:

— Tovább! Előre... Ott lent már forrong a világ.

Erre még emlékezem, aztán elhagyott az eszméletem. Rémlik ugyan, hogy ágyudörgést, kiáltásokat, vezényszavakat hallottam. Aztán mintha nagy fenyőfákat is láttam volna. De ez miként csak az álom. — Annyi bizonyos, hogy Salmünster mögött, a hanai erdőben nagy csatát vívtunk a bajorokkal. — És hogy alaposan megvertük őket.

— Vége köv. —

Nyilttér.

Ne mulassza elsenki öszi és télidivatczikkebeszerzése végett fölkeresni a Párisi Divatáruházat, Debreczen a m. kir. főposta mellett, a holnői felöltőkben, leány kabátokban, gyermek köpenyekben, diszített nőikalapokban, selyem blousok, szörme különlegességekben meglepő választéku újdonságok kaphatók. Bámulatos olcsósza-bott árák.

Báli selymekelmék

remek újdonságok, valamint a legújabbak kaphatók nálunk fehér, fekete és színes selyem kelmékben, utcai, látogató és menyasszonyi ruhákból.

Magánfeleknek bérmentve és vámmentes szétküldés a legolcsóbb nagybani árakban. Ezernyi elismerő levél.

Milyen színben óhajt ön mintákat?

(9) Svájcba kétszeres levélbélyeg kell.

Union selyemszövőgyár

Adolf Grieder & Cie Zürich (Schweicz.)

kir. udv. szállítók.

Ügyvédi iroda megnyitás.

Dr. Árvay Béla

Ügyvédi irodáját

Piacz-utca 45 szám alatt megnyitotta.

Táncziskola megnyitás.

Van szerencsém a polgár családok tudomására hozni, hogy **f. hó 11-én, hétfőn, a**

polgári táncziskolát

megnyitom a „**KORONA**“ című tánczteremben. (Csapó-utca 17.)

Tanórák: **hétfő, szerda, péntek** este **7 órától 9 óráig.**

Tandij **5** frt.

Zenedij **2** frt.

Beiratásokat elfogadok a mai naptól.

Maradok tisztelettel

Schaf János,

táncztanító.

GAEDICKE-nél

nyertek:

600000	kor.	62551	számra
400000	"	33464	"
400000	"	11119	"
400000	"	28916	"
100000	"	49878	"
100000	"	87991	"
70000	"	60912	"
60000	"	78863	"
60000	"	82528	"
60000	"	97263	"
30000	"	6920	"
30000	"	38691	"
30000	"	90964	"
25000	"	23481	"
25000	"	30049	"
20000	"	28950	"
20000	"	33402	"
20000	"	35862	"
20000	"	60781	"
20000	"	78848	"
20000	"	88874	"
15000	"	87734	"
15000	"	77950	"
15000	"	82506	"

24	á	10000	k	=	240000	k
44	"	5000	"	=	220000	"
252	"	2000	"	=	504000	"
544	"	1000	"	=	544000	"
756	"	500	"	=	368000	"

A magyar kir. szab. osztály-sorsjáték nyeremény terveze.

Minden második sorsj gy nyer.

A legnagyobb nyeremény legszerencsésebb esetben

1,000.000

korona.

1 jut.	==	600000
1 nyer.	==	400000
1 "	==	200000
2 "	==	100000
1 "	==	90000
1 "	==	80000
1 "	==	70000
2 "	==	60000
1 "	==	40000
5 "	==	30000
1 "	==	25000
7 "	==	20000
3 "	==	15000
31 "	==	10000
67 "	==	5000
3 "	==	3000
432 "	==	2000
763 "	==	1000
1238 "	==	500
90 "	==	300
31700 "	==	200
3900 "	==	170
4900 "	==	130
50 "	==	100
3900 "	==	80
2900 "	==	40
50000 ny.	1 jut. k.	13,160,000

Készpénzben fizetetik.

Értesítés.

A most befejezett VI. osztálynál **harmadszor** esett a

400.000 koronás

(28916. szám)

főnyeremény a szerencse által mindig kedvezett főgyűjtődémbe. Rövid időn belül

10 milliót

fizettem ki t. vevőimnek.

A 9-ik magyar kir. szabadalmazott osztálysorsjátékhoz, melynek 1-ső osztályu huzása már

1901. november hó 21 és 22-én van

ajánlok eredeti sorsjegyeket

egy egészet egy felet, egy negyed, egy nyolcadot.

12 6 3 1.50

koronáért

az összeg előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel

GAEDICKE A.

BUDAPEST

IV., Kossuth Lajos utca 11. szám.

Van szerencsénk a n. é. közönséget értesíteni, hogy raktárunk

női divat osztályát

az őszi-téli idényre a legújabb

**Szines és fekete selyem
Gyapju női ruhaszövet
Flanell, mosó velez
Téli kendő, sál
Ruhadiszek és béléssárakkal**

dusan felszereltük.

A Kunz József és Társa cégtől átvett árukat pedig

rendkívüli jutányos áron

árusítjuk ki.

Kiváló tisztelettel

Donogán és Somossy

Kunz József és társa utódai.

36 kr.

1 liter kitünő ízű
komoki rizling bor

Kontsek Gézánál

DEBRECZEN, Kossuth-utca.

Szőlővessző eladás.

Telepünkről, mely az idén már holdanként 40 hectolitert meghaladó termést adott, kitünő minőségű

szőlővessző készletünk

őszi szállításra nagyon olcsón eladó és pedig:

I. sima borszőlővesszők ezrenként 5 koronáért:

1. olasz rizling	150000	darab
2. kövidinka	100000	"
3. ezerjó	100000	"
4. kadarka	100000	"
5. nagyburgundi	100000	"
6. oportó	50000	"
7. zöld szilváni	50000	"

II. sima csemege szőlővesszők ezrenként 8 koronáért:

1. passatutti	10000	darab
2. piros chasselas	25000	"
3. fehérchasselas	25000	"

III. gyökeres borszőlővesszők ezrenként 20 koronáért:

ugyanazon fajokból, mint a sima, mintegy 50000 darab

IV. gyökeres csemege szőlővesszők ezrenként 25 koronáért:

1. piros chasselas	50000	darab
2. fehér	50000	darab

Az utalványok József kir. herczeg utca 19 sz. háznál válthatók ki, mindennap d. n. 2-3-ig.

Gr. Dégenfeld József Dr. Balkányi Miklós

Erzsébet szőlőtelepének kezelősege.

Ebesi ártézi víz a legjobb legegészségesebb üdítő ital. Kapható minden fűszerüzletben, kávéházak és vendéglőkben, Főraktár: Piacz-u. 7. sz.

A debreczeni központi tejcsarnok

1901. nov. 1 től vásártér 4 sz. tejtelepére helyeztetett át, hol állandóan minden időben legjobb minőségű tej, tejsűrű, tejfel, túró és legfinomabb thea vaj kapható.



1.000.000 korona

A nyeremények részletes beosztása a következő:

		Korona	
Az összes nyeremények 5 hónap alatt kisorsoltának és készpénzben fizetendő	1 jutalom	600000	
	1 nyer. á	400000	
	1 " "	200000	
	2 " "	100000	
	1 " "	50000	
	1 " "	30000	
	1 " "	20000	
	2 " "	60000	
	1 " "	40000	
	5 " "	20000	
	1 " "	25000	
	2 " "	20000	
	3 " "	15000	
	31 " "	10000	
	67 " "	5000	
3 " "	3000		
432 " "	2000		
763 " "	1000		
1238 " "	500		
90 " "	300		
31200 " "	200		
3900 " "	170		
4900 " "	130		
50 " "	100		
3900 " "	80		
2900 " "	40		
50,000 nyer. és jut. összegben	13.160,000		

Rendelőlevél levágandó. Török A. és Társa bankháza Budapest.

Kérek részemre I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget korona összegben { utánvételezni kérem postautalvánnyal küldöm mellékelem bankjegyekben [bélyegeken] } A nem tetsző törlendő.

Pontos cím:

Kiváló szerencse

TÖRÖK-nél

Nagyon sokan szerencsések lettek általunk. Öt és félmillió koronánál többet nyertek nálunk nagyrabecsült vevőink.

Az egész világ legesélydusabb sorsjátéka a mi m. kir. szab. osztálysorsjátékunk, mely nem sokára újból kezdetét veszi.

100.000 sorsjegy **50.000**

PÉNZNYEREMÉNYVEL sorsoltatik ki, tehát az összes sorsjegyek fele nyer a mellékelt sorolás jegyzék kimutatása szerint.

5 hónap alatt összesen **Tizenhárom millió 160.000** koronát, egy hatalmas összeget sorsolnak ki. Az egész vállalat **állami felügyelet** alatt áll.

Az I-ső osztály **eredeti sorsjegyeinek** tervszerű betétei a következők:

egy nyolcad ($\frac{1}{8}$) frt - 75	vagyis 1.50	korona
egy negyed ($\frac{1}{4}$)	1.50	" 3.-
egy fél ($\frac{1}{2}$)	3.-	" 6.-
egy egész ($\frac{1}{1}$)	5.-	" 12.-

A sorsjegyeket **utánvétellel** vagy a **pénz be- küldése** ellenében küldjük szét. Hivatalos tervzet díjtalanul. Megrendeléseket kérünk azonnal, de legkésőbb

f. é. november 21-ig

bizalommal hozzánk küldeni.

Török A. és Társa

Bankház Budapest,

Hazánk legnagyobb detail osztálysorsj. üzlete.

Főáruházi osztálysorsjáték osztályai:

1. Váci-körút 4.
2. Múzeum körút 11.
3. Erzsébet körút 54.